

UCHWAŁA NR ____/____/2024
RADY POWIATU NOWOTOMYSKIEGO
z dnia 30 grudnia 2024 r.

**w sprawie uchwalenia 3-letniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej
w powiecie nowotomyskim na lata 2025-2027**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r., poz. 107) oraz art. 91 w związku z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn. zm.) Rada Powiatu Nowotomyskiego uchwala, co następuje:

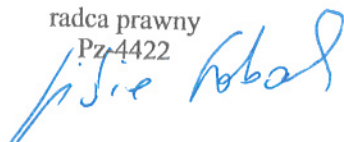
§ 1. Uchwala się 3 - letni powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie nowotomyskim na lata 2025-2027 stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Nowotomyskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Lidia Laboch

radca prawny
Pz 4422

UZASADNIENIE
do uchwały nr ____/____/2024
RADY POWIATU NOWOTOMYSKIEGO
z dnia 30 grudnia 2024 r.

**w sprawie uchwalenia 3-letniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej
w powiecie nowotomyskim na lata 2025-2027**

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn. zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających m.in. plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej. Ponadto, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Okres obowiązywania 3-letniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2022-2024 dobiegł końca.

W związku z powyższym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Tomysłu jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej opracowało nowy dokument pn. „3-letni powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie nowotomyskim na lata 2025-2027”.

W programie zawarto między innymi plan rozwoju pieczy zastępczej, który realizowany będzie poprzez cele i zadania, mające służyć wzmocnieniu dotychczasowych działań związanych z zapewnieniem przez Powiat Nowotomyski pieczy zastępczej dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej.

Mając na uwadze powyższe podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.

PRZEWODNICZĄCY ZARZĄDU

Andrzej Wilkoński

powiat
nowotomyski

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
w Nowym Tomysku

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY NR
RADY POWIATU NOWOTOMYSKIEGO
Z DNIA 30 GRUDNIA 2024 R.

3-LETNI POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE NOWOTOMYSKIM NA LATA 2025–2027

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
Podstawa prawna	4
Organizacja pieczy zastępczej.....	4
Formy pieczy zastępczej	7
Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej.....	8
Diagnoza gmin na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z gmin na terenie powiatu nowotomyskiego	8
Diagnoza powiatu w zakresie pieczy zastępczej.....	20
Analiza danych zebranych od rodzin zastępczych	25
Analiza SWOT obszaru wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.....	27
Wnioski z analizy.....	28
Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej.....	29
Plan ograniczania umieszczeń w instytucjonalnej pieczy zastępczej	33
Limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2025-2027	33
Adresaci programu	33
Źródła finansowania programu	34
Zakładane rezultaty realizacji programu	34
Zagrożenia dla realizacji działań ujętych w programie	34
Monitoring i ewaluacja programu	35
Konsultacje z przedstawicielami gmin	35

Wprowadzenie

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 71 ust. 1 uwzględnia dobro rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietnych i niepełnych, mających prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

Polityka rodzinna, która wynika z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, obejmuje działania podejmowane między innymi przez państwo, samorządy terytorialne i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin. Ustawa podkreśla znaczenie profilaktyki, jak również pracy z rodziną już od chwili pojawienia się pierwszych sygnałów dotyczących dysfunkcyjnego funkcjonowania rodziny.

Wymieniona powyżej ustawa nakłada na organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej.

Podstawę tworzenia Programu stanowi art. 180 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazujący, że do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025 – 2027 został przygotowany w oparciu o analizę sytuacji rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu nowotomyskiego oraz analizę pracy ośrodków pomocy społecznej z gmin powiatu nowotomyskiego. Powyższe stanowi punkt wyjścia do opracowania prognozy wyznaczającej cele i kierunki działań w zakresie systemu pieczy zastępczej w powiecie nowotomyskim na lata 2025 – 2027. Niniejszy Program zgodny jest z założeniami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Nowotomyskiego na lata 2015 – 2025.

Opracowanie i realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025 – 2027 ma na celu kontynuację i rozwój realizacji celów przyjętych w dotąd obowiązującym dokumencie. Cele i kierunki działań w przygotowanym na kolejne 3 lata Programie dostosowane zostały do aktualnych potrzeb i wyzwań w obszarze społecznym.

Zostały ponadto uzupełnione o nowe cele i kierunki, wynikające z zaistniałych zmian w obszarze polityki społecznej i rodzinnej. Jako kierunek główny wskazuje się rozwój istniejących form wsparcia, propagowanie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025 - 2027 zawiera cele i kierunki działań w okresie trzyletnim, które będą podejmowane głównie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Tomysku jako organizatora pieczy zastępczej w Powiecie Nowotomyskim. Program uwzględnia potrzeby środowiska lokalnego w obszarze pieczy zastępczej, w szczególności dzieci i młodzieży przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.

Uwagę należy zwrócić na konieczność rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, tworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych oraz niezawodowych, prowadzenia szkoleń dla wszystkich rodzin zastępczych, dalszą promocję rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu Nowotomyskiego oraz kontynuację zapewniania specjalistycznego wsparcia dla osób z kręgu pieczy zastępczej.

Ogromne znaczenie ma również podejmowanie działań na rzecz ograniczania umieszczeń w instytucjonalnej pieczy zastępczej i rozwoju warunków sprzyjających indywidualnej pracy z dzieckiem oraz wzmocnienia prawidłowego funkcjonowania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Ważnym obszarem wpływającym na dynamiczny rozwój pieczy zastępczej w środowisku lokalnym,

wskazać należy również wspólne działania różnych podmiotów realizujących zadania w ramach wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. W związku z powyższym w Programie położono nacisk nie tylko na zadania wynikające wprost z ustawy (zapewnienie pieczy zastępczej oraz udzielanie świadczeń), ale również na działania profilaktyczne i szeroko zakrojoną współpracę pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Podstawa prawna

3-letni Program Rozwoju Pieczy Zastępczej został opracowany na podstawie art. 180 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.). Artykuł o, którym mowa powyżej stanowi, że samorząd powiatowy opracowuje i realizuje ww. program zawierający m. in.: plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz coroczny limit zawodowych rodzin zastępczych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczenie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Realizacja zadań związanych ze wsparciem i rozwojem pieczy zastępczej jest oparta w szczególności na:

1. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
2. ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
3. ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
4. rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej;
5. rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej;
6. rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2023 r. w sprawie mieszkań treningowych i wspomaganych.

Organizacja pieczy zastępczej

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej w powiecie nowotomyskim, są realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Tomyślu, które zostało jednocześnie wyznaczone przez Starostę Nowotomyskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Tomyślu został wyodrębniony Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej to forma, którą wprowadziła ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z powołaną wyżej ustawą do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

1. prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
2. kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających

potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;

3. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
4. zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
5. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
6. zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
7. ~~zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą,~~
w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
8. organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
9. współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
10. prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
11. zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
12. dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
13. prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę;
14. przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
15. zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
16. zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
17. przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
18. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
19. organizowanie opieki nad dzieckiem w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku;

20. wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
2. zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
3. ~~organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;~~
4. tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
5. prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
6. organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
7. organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,
 - b) specjalistycznego poradnictwa;
8. wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
9. zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
10. wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie;
11. kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
12. finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu;
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;

- c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- 13. sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 14. przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Formy pieczy zastępczej

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Należy pamiętać, że w systemie polityki na rzecz dzieci i rodziny prawo dziecka do pieczy zastępczej jest prawem subsydiarnym wobec prawa dziecka do życia w rodzinie. Formą najbardziej zbliżoną do naturalnego środowiska, w jakim powinno wychowywać się dziecko, są rodziny zastępcze. Rolą systemu pieczy zastępczej jest zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska wychowawczego respektującego jego prawa: prawo powrotu do rodziny, utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, stabilnego środowiska wychowawczego, kształcenia, rozwoju uzdolnień oraz pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia.

Rodzinna piecza zastępcza jest realizowana w dwóch formach, tj.:

1. rodzina zastępcza;
2. rodzinny dom dziecka.

Wyróżnia się trzy typy rodzin zastępczych:

1. Rodzina zastępcza spokrewniona – tworzona jest przez wstępnych lub rodzeństwo dziecka.
2. Rodzina zastępcza niezawodowa – tworzona jest przez osoby, które nie są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinie zastępczej niezawodowej umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci;
3. Rodzina zastępcza zawodowa – tworzona jest przez osoby, które nie są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, w rodzinie tej umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci. Rodzina zastępcza zawodowa może działać również jako:
 - rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców dziecka lub innej osoby, w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka. W rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego umieszcza się dziecko do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony, za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego;
 - rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub dzieci na podstawie art. 6 pkt 9 ustawy z dnia

26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz małoletnie matki z dziećmi;

- obok rodziny zastępczej drugą formą rodzinnej pieczy zastępczej jest rodzinny dom dziecka. Tworzą go małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. W tym samym czasie może w nim przebywać nie więcej niż 8 dzieci.

Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej

Usamodzielnianie jest długim procesem wychowawczym, który wprowadza osobę usamodzielnianą, czyli tą, która opuszcza pieczę zastępczą, do podjęcia samodzielnego dojrzałego życia i integracji ze środowiskiem lokalnym.

Proces usamodzielnienia rozpoczyna się na rok przed osiągnięciem pełnoletności przez osobę usamodzielnianą i w zależności od sytuacji życiowej może trwać najpóźniej do momentu osiągnięcia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia.

Pełnoletni wychowanek w procesie usamodzielnienia wspierany jest przez opiekuna usamodzielnienia oraz koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Osoba opuszczająca pieczę zastępczą zobowiązana jest do wyboru opiekuna usamodzielnienia, który musi zostać zaakceptowany przez dyrektora powiatowego centrum pomocy rodzinie. Osoba ta ma za zadanie wsparcie wychowanka w procesie usamodzielnienia.

Proces usamodzielnienia realizowany jest w oparciu o indywidualny program usamodzielnienia, który opracowywany jest przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia.

Program określa w szczególności zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia oraz sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

W ramach procesu usamodzielnienia wychowankowi przyznaje się pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie. Osobie usamodzielnianej udziela się również pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia. Osoba usamodzielnienia może również uzyskać pomoc prawną i psychologiczną.

Diagnoza gmin na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z gmin na terenie powiatu nowotomyskiego

W roku 2023 powiat nowotomyski zamieszkiwało 75 216 osób. Liczba ludności w poszczególnych gminach przedstawiała się następująco:

1. Gmina Nowy Tomyśl – 27 759;
2. Gmina Opalenica – 15 987;
3. Gmina Zbąszyń – 13 682;
4. Gmina Lwówek – 8 745;
5. Gmina Kuślin – 5 150;
6. Gmina Miedzichowo – 3 893.

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła kompetencje w zakresie pracy z rodziną biologiczną między samorząd gminny i powiatowy. Obowiązki te jednostki samorządu terytorialnego realizować powinny w szczególności przez współpracę z sądem, kuratorską służbą

sądową, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, organizacjami pozarządowymi oraz środowiskiem lokalnym.

W gestii gminy jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych polegające na planowych działaniach mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina może otrzymać wsparcie przez działania:

- instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny;
- placówek wsparcia dziennego;
- rodzin wspierających.

W związku z opracowaniem powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie nowotomyskim na lata 2025-2027 zwrócono się z prośbą do Ośrodków Pomocy Społecznej z gmin na terenie powiatu nowotomyskiego o udzielenie informacji na temat realizacji zadań gminy wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Uzyskano informacje dotyczące między innymi liczby: asystentów rodziny zatrudnionych w latach 2022-2024 wraz z perspektywą na kolejne lata, rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, osób korzystających z pomocy społecznej, rodzin, w których prowadzona jest praca z rodziną, placówek wsparcia dziennego, rodzin wspierających.

Wsparcie rodziny w środowisku lokalnym

Wspieranie rodziny powinno opierać się na eliminowaniu sytuacji, w których dziecko ze względu na jego dobro musi opuścić rodzinę biologiczną, a tym samym na podejmowaniu przez różne instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny działań profilaktycznych.

Istotnym wsparciem rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji na poziomie gmin jest m.in. organizowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, organizowanie poradnictwa specjalistycznego, pomoc w formie rodzin wspierających oraz pomoc asystenta rodziny. Poniższe tabele obrazują liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej oraz liczbę środowisk, w których występują trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i liczbę rodzin dotkniętych przemocą domową, alkoholizmem, liczbę rodzin zagrożonych odebraniem dzieci.

Tabela 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminach na terenie powiatu nowotomyskiego w latach 2022, 2023, 2024 (stan na 30.09.2024 r.) oraz perspektywa na kolejne lata.

Gmina	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej					
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024r.)	2025	2026	2027
Nowy Tomyśl	132	134	120	140	140	140
Opalenica	151	318	144	350	350	350
Zbąszyń	109	137	130	150	150	150
Lwówek	176	140	120	120	120	120
Kuślin	94	91	64	98	98	98
Miedzichowo	102	91	76	90	90	90

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej rodzin korzystających z pomocy społecznej znajduje się w gminie Opalenica - 144. Natomiast najmniej rodzin korzystających z pomocy społecznej znajduje się w gminie Kuślin - 64. Powyższa tabela obrazuje również, że na przestrzeni lat liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej spada. Ośrodki Pomocy Społecznej prognozują wzrost w kolejnych latach liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 1 obrazuje w sposób graficzny przedstawione powyżej wartości.

Wykres 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminach na terenie powiatu nowotomyskiego w latach 2022, 2023, 2024 (stan na 30.09.2024 r.) oraz perspektywa na kolejne lata.

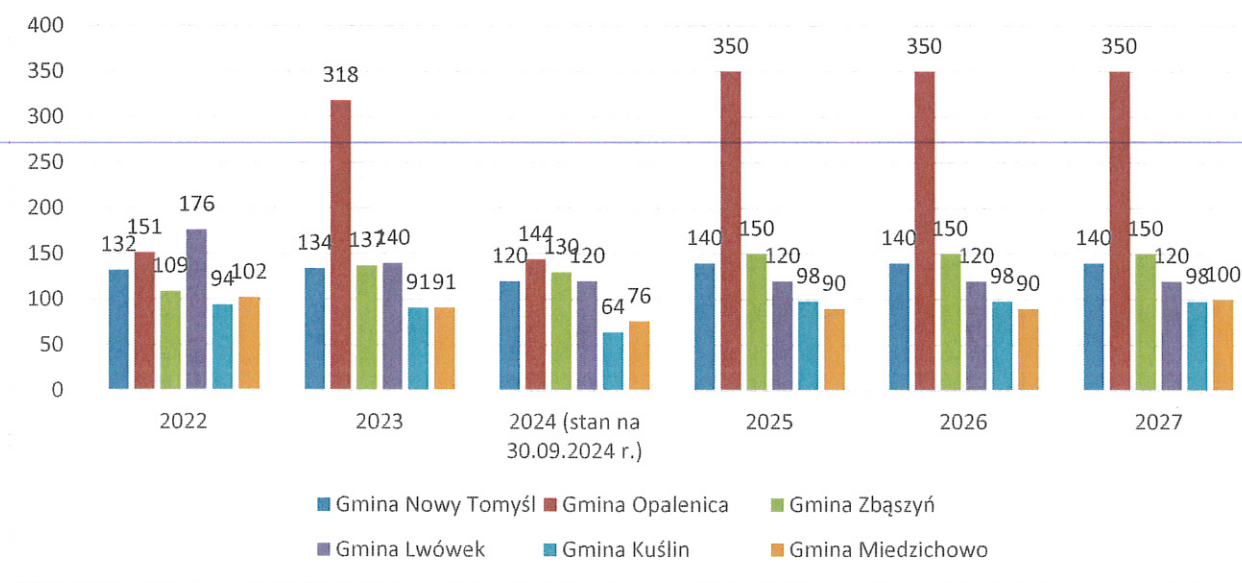

Tabela 2. Liczba środowisk przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Gmina	Liczba środowisk przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych					
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024r.)	2025	2026	2027
Nowy Tomyśl	48	61	50	74	83	87
Opalenica	32	40	24	42	42	42
Zbąszyń	16	17	15	20	20	20
Lwówek	15	21	20	20	20	20
Kuślin	6	6	6	8	8	8
Miedzichowo	14	15	18	22	24	26

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej środowisk przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych znajduje się w gminie Nowy Tomyśl - 50. Natomiast najmniej środowisk przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych znajduje się w gminie Kuślin - 6. Ośrodki Pomocy Społecznej w gminach Nowy Tomyśl, Opalenica, Zbąszyń, Kuślin i Miedzichowo prognozują wzrost w kolejnych latach liczby środowisk przeżywających trudności

w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Natomiast Ośrodek Pomocy Społecznej z gminy Lwówek nie prognozuje wzrostu ani spadku liczby środowisk przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Wykres 2 obrazuje w sposób graficzny przedstawione powyżej wartości.

Wykres 2. Liczba środowisk przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

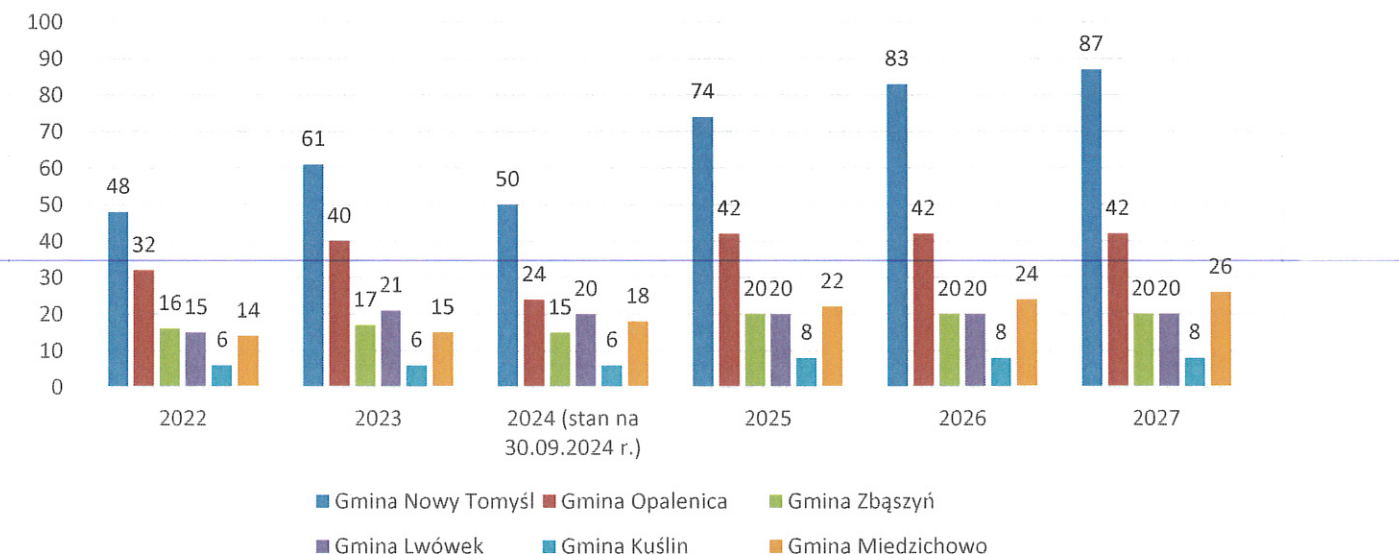

Tabela 3. Liczba rodzin, w których Ośrodek prowadził/prowadzi pracę z rodziną.

Gmina	Liczba rodzin, w których Ośrodek prowadził/prowadzi pracę z rodziną					
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024r.)	2025	2026	2027
Nowy Tomyśl	132	134	130	140	140	140
Opalenica	137	163	164	190	190	190
Zbąszyń	27	32	22	25	25	25
Lwówek	193	167	139	139	139	139
Kuślin	6	6	6	8	8	8
Miedzichowo	40	44	47	49	49	49

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej rodzin, w których Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi pracę z rodziną znajduje się w gminie Opalenica - 164. Natomiast najmniej rodzin, w których Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi pracę z rodziną znajduje się w gminie Kuślin - 6. Ośrodki Pomocy Społecznej w Nowym Tomyślu, Opalenicy, Zbąszyniu, Kuślinie i Miedzichowie prognozują w kolejnych latach wzrost liczby rodzin, w których będzie prowadzona praca z rodziną, natomiast Ośrodek Pomocy Społecznej z gminy Lwówek nie prognozuje ani wzrostu ani spadku rodzin, z którymi będą prowadzili pracę w kolejnych latach.

Wykres 3 obrazuje w sposób graficzny przedstawione powyżej wartości.

Wykres 3. Liczba rodzin, w których Ośrodek prowadził/prowadzi pracę z rodziną.

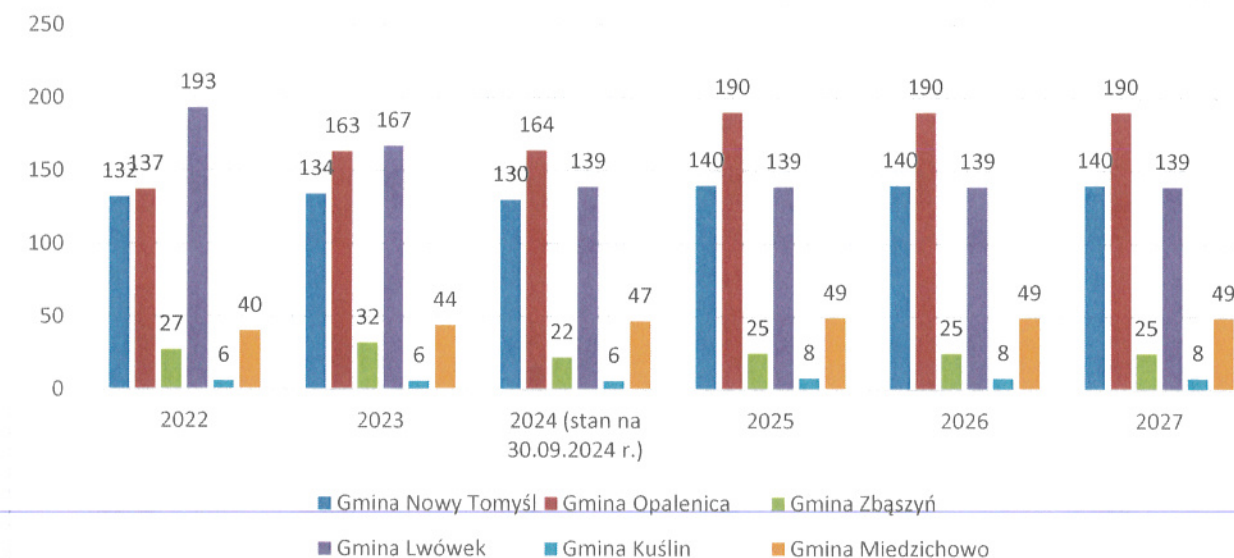

Tabela 4. Liczba rodzin z problemem alkoholowym.

Gmina	Liczba rodzin z problemem alkoholowym					
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024r.)	2025	2026	2027
Nowy Tomyśl	28	29	20	29	29	29
Opalenica	11	9	12	15	15	15
Zbąszyń	9	12	10	10	10	10
Lwówek	24	24	17	17	17	17
Kuślin	8	10	6	8	8	8
Miedzichowo	19	20	11	12	13	14

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej rodzin z problemem alkoholowym znajduje się obecnie na terenie gminy Nowy Tomyśl – 20, natomiast najmniej rodzin z problemem alkoholowym znajduje się w gminie Kuślin - 6. Ośrodki Pomocy Społecznej z gmin Nowy Tomyśl, Opalenica, Kuślin i Miedzichowo prognozują wzrost liczby rodzin z problemem alkoholowym w kolejnych latach. Natomiast Ośrodki Pomocy Społecznej z gmin Zbąszyń i Lwówek nie prognozują ani wzrostu, ani spadku liczby rodzin z problemem alkoholowym.

Wykres 4. Liczba rodzin z problemem alkoholowym.

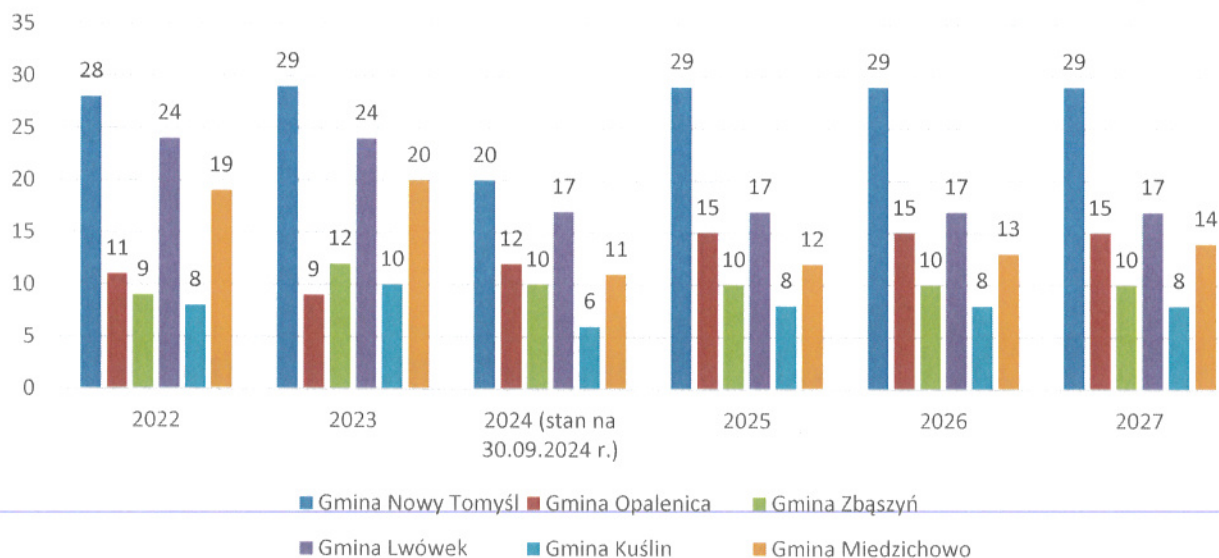

Tabela 5. Liczba rodzin dotkniętych przemocą domową.

Gmina	Liczba rodzin dotkniętych przemocą domową					
	2023	2024	2025 (stan na 30.09.2024r.)	2026	2027	2028
Nowy Tomyśl	31	50	48	70	80	90
Opalenica	16	24	20	30	34	34
Zbąszyń	23	25	16	20	20	20
Lwówek	4	6	9	9	9	9
Kuślin	9	7	4	6	6	6
Miedzichowo	10	11	4	5	5	5

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej rodzin dotkniętych przemocą domową znajduje się obecnie na terenie gminy Nowy Tomyśl – 48, natomiast najmniej rodzin dotkniętych przemocą domową znajduje się w gminach Kuślin i Miedzichowo - 4. Ośrodki Pomocy Społecznej z gmin Nowy Tomyśl, Opalenica, Zbąszyń, Kuślin i Miedzichowo prognozują wzrost liczby rodzin dotkniętych przemocą domową w kolejnych latach. Natomiast Ośrodek Pomocy Społecznej z gminy Lwówek nie prognozuje wzrostu ani spadku liczby rodzin z problemem alkoholowym w kolejnych latach.

Wykres 5 obrazuje w sposób graficzny przedstawione powyżej wartości.

Wykres 5. Liczba rodzin dotkniętych przemocą domową.

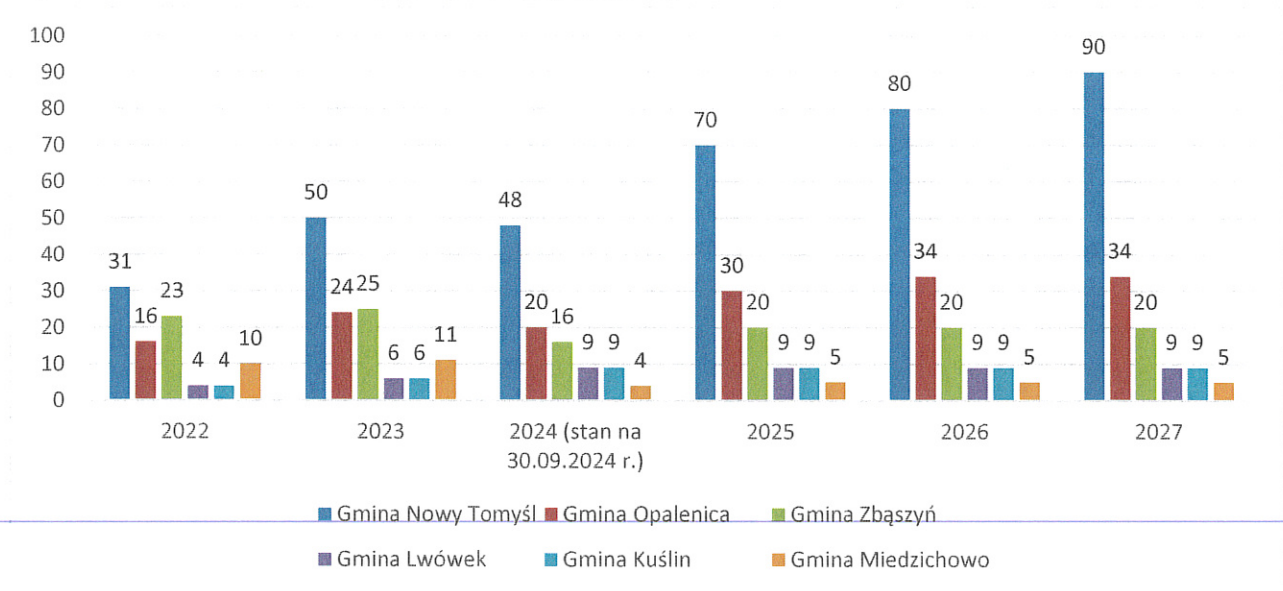

Tabela 6. Liczba osób biorących udział w szkoleniach lub innych formach podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze.

Gmina	Liczba osób biorących udział w szkoleniach lub innych formach podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze		
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024r.)
Nowy Tomyśl	12	8	4
Opalenica	13	27	19
Zbąszyń	0	0	0
Lwówek	1	0	1
Kuślin	0	0	0
Miedzichowo	0	0	0

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej osób biorących udział w szkoleniach lub innych formach podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze to osoby z terenu gminy Opalenica.

Wykres 6. Liczba osób biorących udział w szkoleniach lub innych formach podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze.

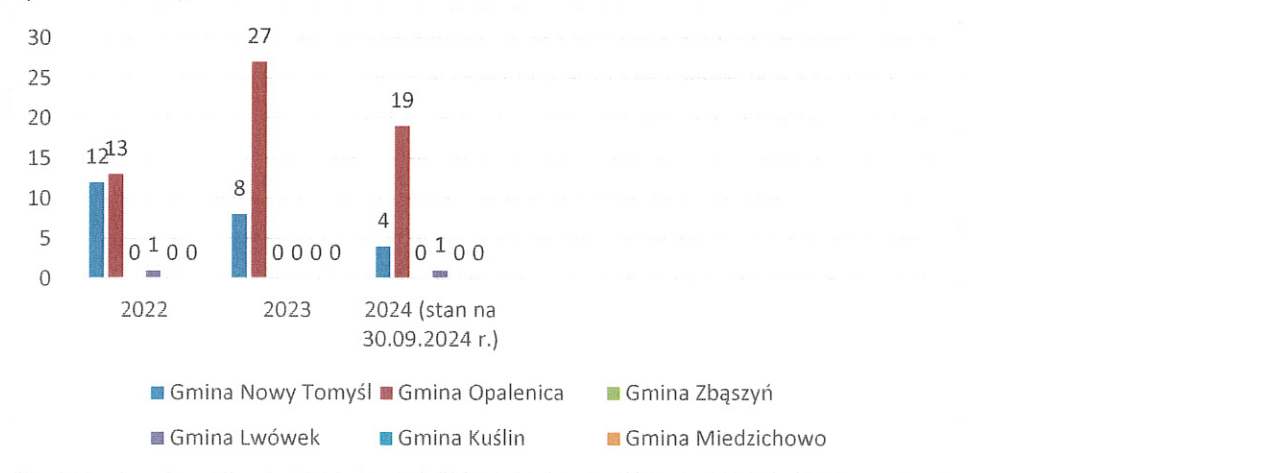
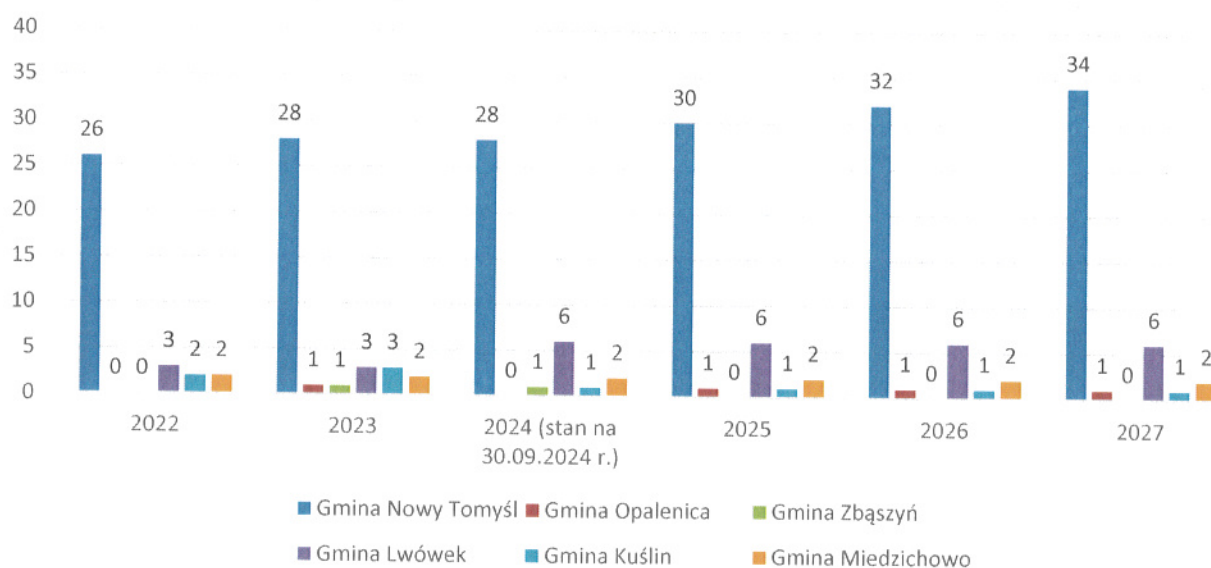

Tabela 7. Liczba rodzin zagrożonych odebraniem dzieci.

Gmina	Liczba rodzin zagrożonych odebraniem dzieci					
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024r.)	2025	2026	2027
Nowy Tomyśl	26	28	28	30	32	34
Opalenica	0	1	1	1	1	1
Zbąszyń	0	1	1	Brak danych	Brak danych	Brak danych
Lwówek	3	3	6	6	6	6
Kuślin	2	3	1	1	1	1
Miedzichowo	2	2	2	2	2	2

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej rodzin zagrożonych odebraniem dzieci znajduje się obecnie na terenie gminy Nowy Tomyśl – 28, natomiast najmniej rodzin zagrożonych odebraniem dzieci znajduje się w gminach: Opalenica – 1; Zbąszyń – 1 i Kuślin - 1. Ośrodki Pomocy Społecznej z gmin Nowy Tomyśl i Lwówek prognozują wzrost liczby rodzin zagrożonych odebraniem dzieci w kolejnych latach.

Wykres 7. Liczba rodzin zagrożonych odebraniem dzieci.

Wsparcie asystenta rodziny

Celem pracy asystenta rodziny jest osiągnięcie przez rodzinę, którą objął swoją opieką poziomu stabilizacji życiowej, która umożliwi prawidłowe wychowywanie dzieci. Asystent rodziny ma za zadanie wspierać rodziny, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze, których rodzina nie jest w stanie samodzielnie pokonać. Ma za zadanie współpracować również z rodzinami, których dzieci umieszczone są w pieczy zastępczej w celu umożliwienia im powrotu do rodziny.

Poniższe tabele obrazują sytuację zatrudniania asystenta rodziny w gminach na terenie powiatu nowotomyskiego, liczbę rodzin objętych pomocą asystenta rodziny, powody przyznania asystenta rodziny oraz powody zakończenia pracy rodziny z asystentem rodziny.

Tabela 8. Liczba asystentów rodziny w gminach powiatu nowotomyskiego w latach 2022, 2023, 2024 (stan na 30.09.2024 r.) oraz perspektywa na kolejne lata.

Gmina	Liczba asystentów rodziny					
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024r.)	2025	2026	2027
Nowy Tomyśl	2	2	2	2	3	3
Opalenica	1	1	1	1	1	1
Zbąszyń	1	1	1	1	1	1
Lwówek	0	0	0	0	0	0
Kuślin	1	1	1	1	1	1
Miedzichowo	0	0	0	1	1	1

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej asystentów zatrudnionych jest w gminie Nowy Tomyśl - 2. Natomiast gmina Miedzichowo oraz Lwówek nie zatrudniają asystentów. W dalszej perspektywie gmina Nowy Tomyśl planuje zwiększenie liczby asystentów do 3, natomiast gmina Lwówek nadal nie planuje zatrudnić asystenta.

Wykres 8. Liczba asystentów rodziny w gminach powiatu nowotomyskiego w latach 2022, 2023, 2024 (stan na 30.09.2024 r.) oraz perspektywa na kolejne lata.

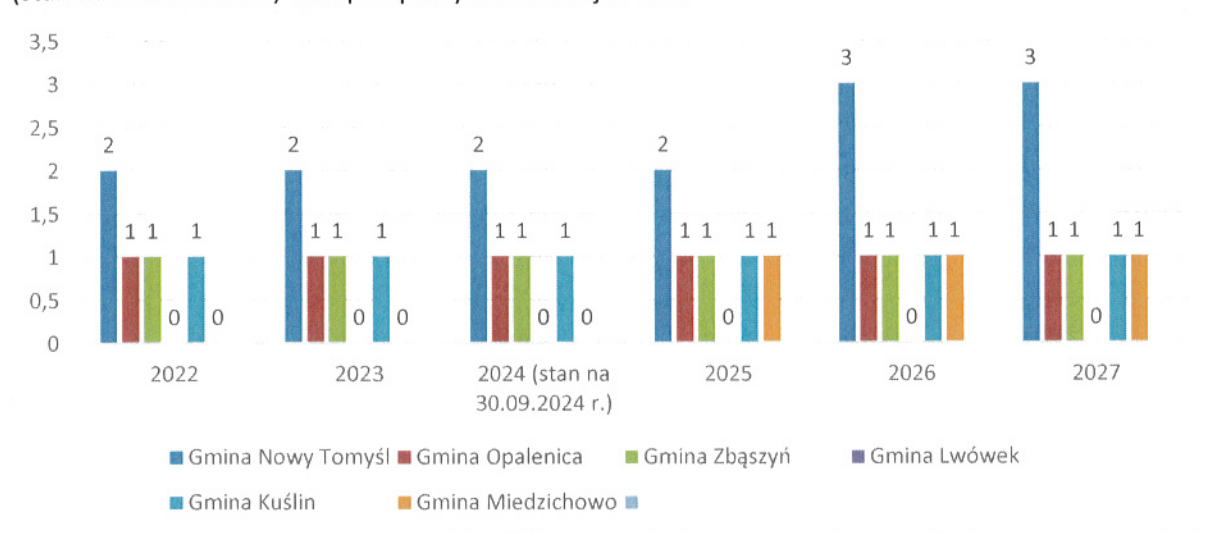

Tabela 9. Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny w gminach powiatu nowotomyskiego w latach 2022, 2023, 2024 (stan na 30.09.2024 r.) oraz perspektywa na kolejne lata.

Gmina	Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny					
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024r.)	2025	2026	2027
Nowy Tomyśl	36	37	34	38	39	40
Opalenica	13	14	14	15	15	15
Zbąszyń	12	14	11	15	15	15
Lwówek	0	0	0	0	0	0
Kuślin	17	16	8	10	10	10
Miedzichowo	0	0	0	1	1	1

Z danych zwartych w ww. tabelach wynika, że w opisywanych latach liczba rodzin objętych pomocą asystentów rodziny spada w porównaniu do lat ubiegłych. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jeden asystent rodziny może mieć pod swoją opieką maksymalnie 15 rodzin. W gminach Opalenica, Zbąszyń i Kuślin asystent rodziny ma pod swoją opieką mniej rodzin niż pozwala na to ustawa.

Wykres 9. Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny w gminach powiatu nowotomyskiego w latach 2022, 2023, 2024 (stan na 30.09.2024 r.) oraz perspektywa na kolejne lata.

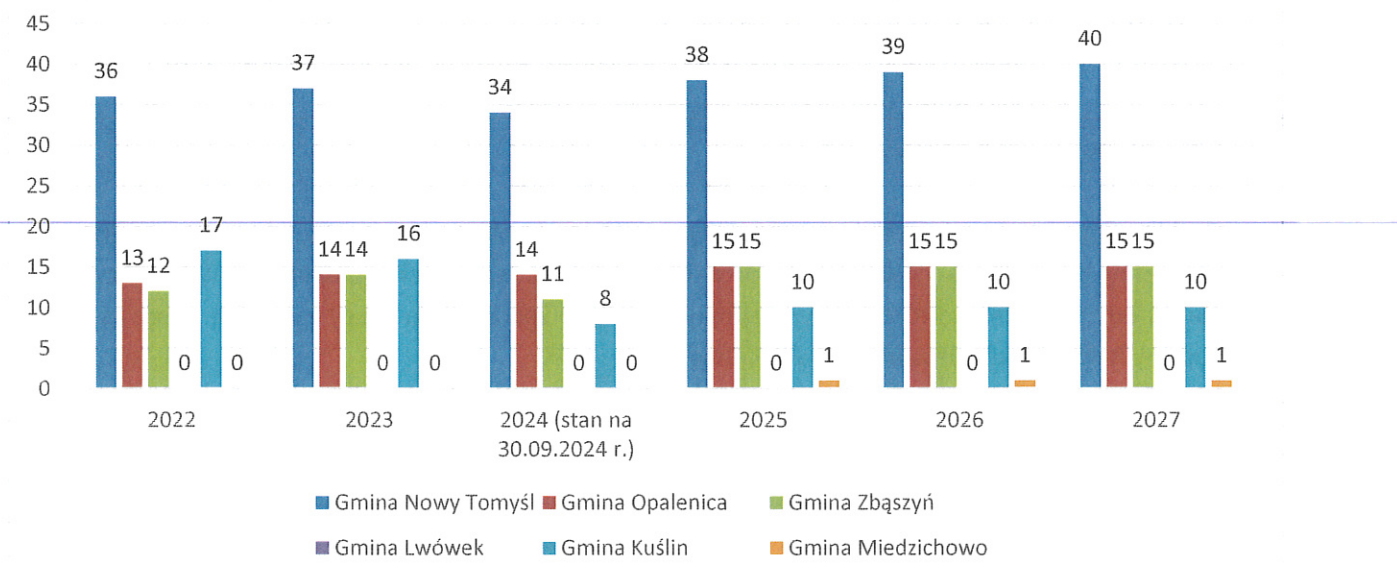

Tabela 10. Powody przyznania asystenta rodziny.

Gmina	Powody przyznania asystenta rodziny
Nowy Tomyśl	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego; alkoholizm, narkomania, upośledzenie umysłowe; przemoc w rodzinie; potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietność; samotne rodzicielstwo; postanowienie sądu.
Opalenica	Bezradność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego: rodzina niepełna; bezradność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego: alkoholizm lub narkomania.
Zbąszyń	Trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
Lwówek	Nie dotyczy.
Kuślin	Problemy w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej; wniosek Sądu; problemy związane z edukacją, poważna choroba małoletniego.
Miedzichowo	Trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Asystent rodziny od stycznia 2025 r.

Tabela 11. Powody zakończenia pracy z rodzinami przez asystentów rodziny.

Gmina	Powody zakończenia pracy z rodzinami przez asystentów rodziny
Nowy Tomyśl	Zmiana miejsca zamieszkania przez rodzinę; zrealizowanie planu pracy z rodziną; osiągnięcie przez dziecko pełnoletności; brak współpracy rodziny z asystentem; niewyrażenie zgody przez rodzinę na dalszą współpracę.
Opalenica	Zrealizowanie celów; zmiana miejsca zamieszkania rodziny.
Zbąszyń	Zaprzestanie współpracy przez rodzinę; brak efektów; zmiana metod pracy, osiągnięcie celów.
Lwówek	Nie dotyczy.
Kuślin	Zmiana miejsca zamieszkania; zabezpieczenie małoletnich; brak efektów współpracy; rezygnacja z asystenta rodziny.
Miedzichowo	Nie dotyczy.

Problemami, które najczęściej występowały w rodzinach objętych pomocą asystenta rodziny były: problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych. Natomiast powodami, które najczęściej były przyczyną zakończenia pracy z rodziną przez asystenta rodziny było osiągnięcie zamierzonych celów.

Tabela 12. Liczba przypadków skierowania asystenta rodziny do pracy z rodziną przez Sąd.

Gmina	Liczba przypadków skierowania asystenta rodziny do pracy z rodziną przez Sąd		
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024 r.)
Nowy Tomyśl	12	10	10
Opalenica	0	0	0
Zbąszyń	0	2	0
Lwówek	0	0	0
Kuślin	1	2	1
Miedzichowo	2	2	2

Z powyższej tabeli wynika, że w roku 2024 w gminach Nowy Tomyśl, Kuślin i Miedzichowo wystąpiło w sumie 13 przypadków przyznania asystenta rodziny przez Sąd. W porównaniu z danymi z poprzedniego 3-letniego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej widoczny jest znaczny wzrost kierowania rodzin do pracy z asystentem przez Sąd (3 przypadki w 2021 r.).

Wykres 10. Liczba przypadków skierowania asystenta rodziny do pracy z rodziną przez Sąd.

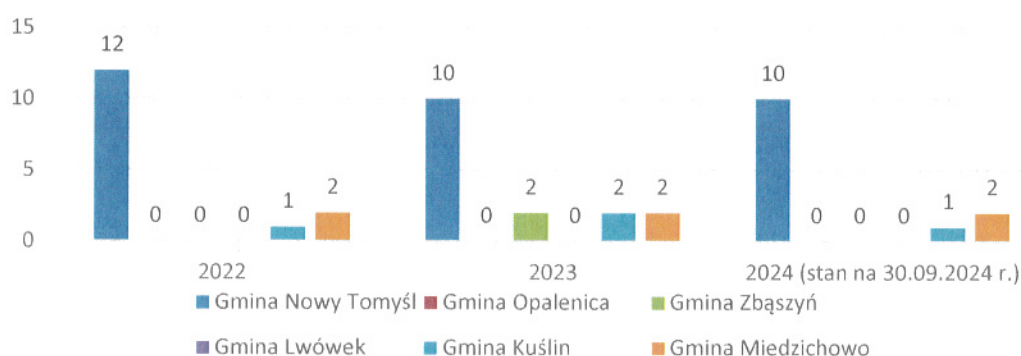

Tabela 13. Liczba rodzin wspierających.

Gmina	Liczba rodzin wspierających					
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024r.)	2025	2026	2027
Nowy Tomyśl	0	0	0	0	2	2
Opalenica	0	0	0	0	1	1
Zbąszyń	0	0	0	0	0	0
Lwówek	0	0	0	0	0	0
Kuślin	0	0	0	0	0	0
Miedzichowo	0	0	0	0	0	0

Z przedstawionej wyżej tabeli wynika, że na terenie powiatu nowotomyskiego nie funkcjonowała i nie funkcjonuje rodzina wspierająca. Natomiast Ośrodki Pomocy Społecznej z gminy Nowy Tomyśl i Opalenica prognozują funkcjonowanie rodzin wspierających w latach 2026 i 2027.

Placówki wsparcia dziennego

Trudna sytuacja rodzin dysfunkcyjnych sprawia, że w systemie pomocy ważną rolę wspierającą odgrywają placówki wsparcia dziennego.

W ramach swojej działalności placówki wsparcia dziennego obejmują opieką i wychowaniem dzieci w czasie pozalekcyjnym. Ich zadaniem jest wsparcie rodziców w wychowaniu dzieci, nauka gospodarowania czasem, uczenie odpowiedzialności stosownej do wieku oraz poczucia obowiązku.

Tabela 14. Liczba placówek wsparcia dziennego wymienionych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Gmina	Liczba placówek wsparcia dziennego wymienionych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej					
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024r.)	2025	2026	2027
Nowy Tomyśl	0	0	0	0	0	0
Opalenica	5	5	0	5	5	5
Zbąszyń	0	0	0	0	0	0
Lwówek	0	0	0	0	0	0
Kuślin	0	0	0	0	0	0
Miedzichowo	0	0	0	0	0	0

Z zebranych danych wynika, że w gminie Opalenica funkcjonowało 5 placówek wsparcia dziennego, które działały na przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, lecz były świetlicami środowiskowymi. Powyższe wynikało z błędnej interpretacji przepisów. W 2024 roku ww. placówki zostały świetlicami środowiskowymi finansowanymi z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Diagnoza powiatu w zakresie pieczy zastępczej

Dokonując diagnozy funkcjonowania pieczy zastępczej w powiecie nowotomyskim należy podkreślić, że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Tomyślu jako organizator pieczy zastępczej kładzie bardzo duży nacisk na poszukiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Na terenie powiatu funkcjonują obecnie trzy rodziny zastępcze zawodowe, rodziny zastępcze spokrewnione, tj. rodziny, w których opiekunami dzieci są dziadkowie, rodzeństwo, rodziny zastępcze niezawodowe, które często są spokrewnione z dzieckiem w dalszej linii.

Priorytetem powiatu jest rozwijanie sieci rodzin niezawodowych i zawodowych.

Powodem takiego działania jest fakt, że rodziny zastępcze spokrewnione najczęściej miewają problemy w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodziny zastępczej. Przeszkodę stanowi wiek rodziców, zbyt duża różnica pokoleń, brak umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, brak cierpliwości i wyrozumiałości, niechęć do zmian i wdrażania nowych rozwiązań wychowawczych.

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie, traktują je w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobistej, zapewniają kształcenie, rozwój uzdolnień i zainteresowań, dostęp do świadczeń zdrowotnych. Ponadto zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne i religijne. Zapewniają także ochronę przed arbitralną i bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka oraz umożliwiają mu kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że z uwagi na dobro dziecka sąd postanowi inaczej.

Tabela 1. Liczba i formy rodzinnej pieczy zastępczej z uwzględnieniem rodzin, w których przebywali pełnoletni wychowankowie w latach 2022, 2023 oraz 2024 (stan na 30.09.2024 r.).

	w latach		
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024 r.)
Rodziny zastępcze spokrewnione	26	28	28
Rodziny zastępcze niezawodowe	23	22	22
Rodziny zastępcze zawodowe	5	4	3
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	1	1	0
Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	1	1	0
Razem	56	54	53

Analizując powyższą tabelkę należy stwierdzić, że na terenie powiatu nowotomyskiego w taki sam sposób przedstawia się liczba rodzin w podziale na formę rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2024 roku nastąpił znaczny spadek liczby rodzin zastępczych zawodowych w stosunku do roku 2022 i 2023, a nastąpił natomiast niewielki wzrost liczby rodzin zastępczych spokrewnionych. Spowodowane było to rozwiązaniem umowy na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego oraz zakończeniem współpracy z rodziną zastępczą zawodową specjalistyczną.

Wykres 1. Liczba i formy rodzinnej pieczy zastępczej z uwzględnieniem rodzin, w przebywali pełnoletni wychowankowie w latach w latach 2019, 2020 oraz 2021 (stan na 30.09.2021 r.)

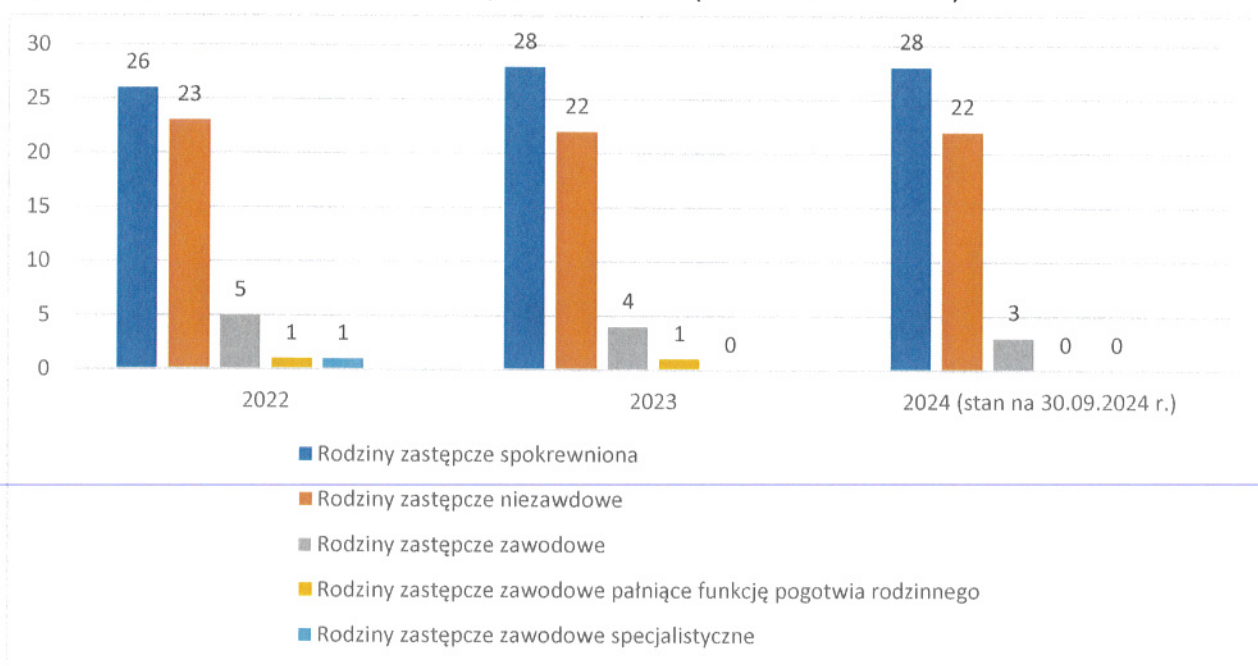

Tabela 2. Liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w latach w latach 2022, 2023 oraz 2024 (stan na 30.09.2024 r.).

	w latach		
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024 r.)
Rodziny zastępcze spokrewnione	34	37	41
Rodziny zastępcze niezawodowe	26	29	29
Rodziny zastępcze zawodowe	16	14	15
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotwia rodzinnego	7	5	0
Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	2	0	0
Razem	85	85	85

Powyższa tabela obrazuje, iż w latach 2023 i 2024 nastąpił wzrost liczby osób przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych i niezawodowych, w stosunku do roku 2022, natomiast w rodzinach zastępczych zawodowych liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków utrzymuje się na podobnym poziomie.

Wykres 2 obrazuje w sposób graficzny przedstawione wartości.

Wykres 2. Liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022, 2023 oraz 2024 (stan na 30.09.2024 r.).

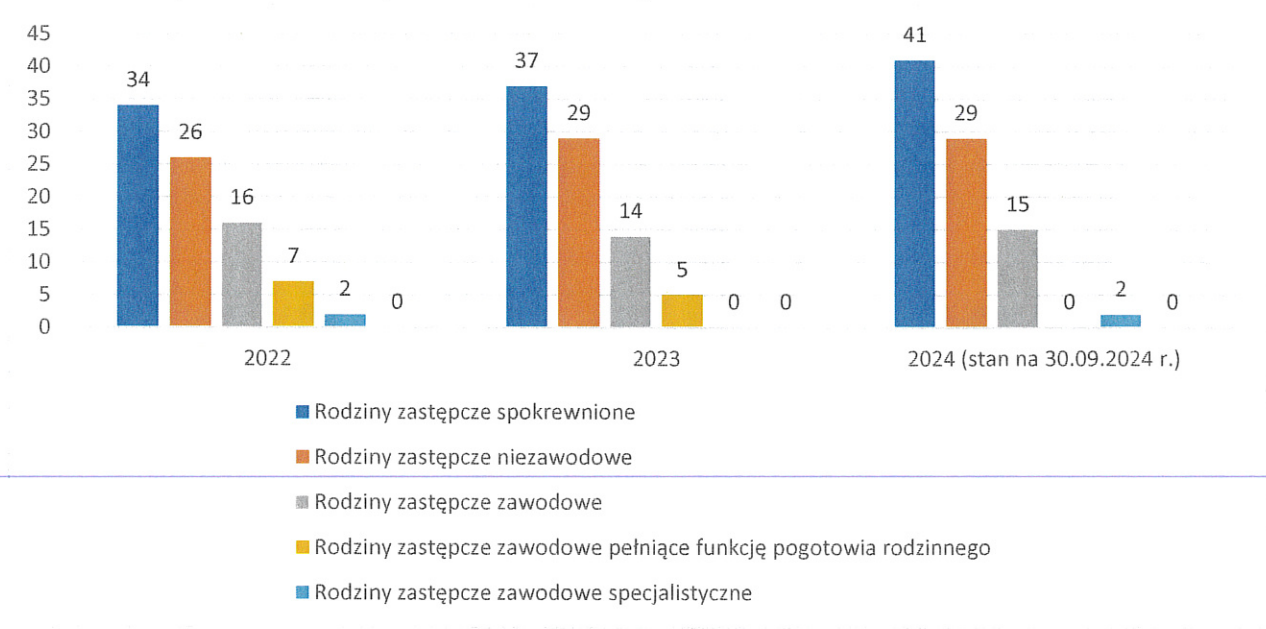

Tabela 3. Liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej z podziałem na gminy w latach 2022, 2023 oraz 2024 (stan na 30.09.2024 r.).

Gmina	w latach		
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024 r.)
Nowy Tomyśl	30	22	24
Opalenica	25	26	23
Zbąszyń	9	12	14
Lwówek	8	7	1
Kuślin	7	12	12
Miedzichowo	6	6	11
Razem	85	85	85

Analizując powyższą tabelę można zauważyć, że w roku 2023 nastąpił spadek ogólnej liczby osób przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej w gminie Nowy Tomyśl. W roku 2024 w porównaniu do lat ubiegłych w gminie Lwówek nastąpił znaczny spadek liczby osób przebywających w rodzinach zastępczych. W gminie Zbąszyń i Miedzichowo od 2022 roku liczba osób przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej nieznacznie wzrosła.

Wykres 3. Liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej z podziałem na gminy w latach 2022, 2023 oraz 2024 (stan na 30.09.2024 r.).

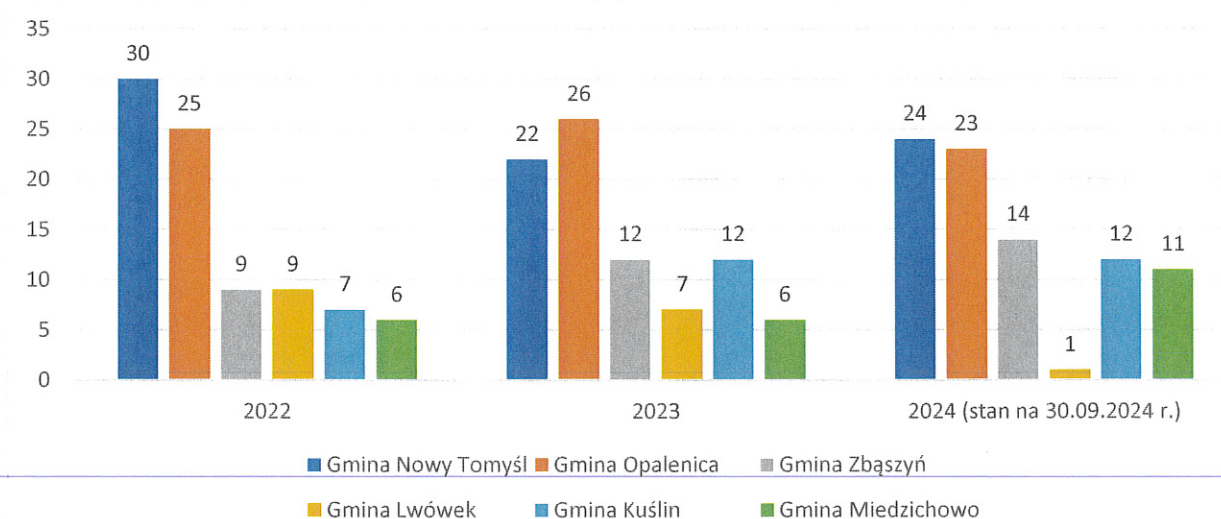
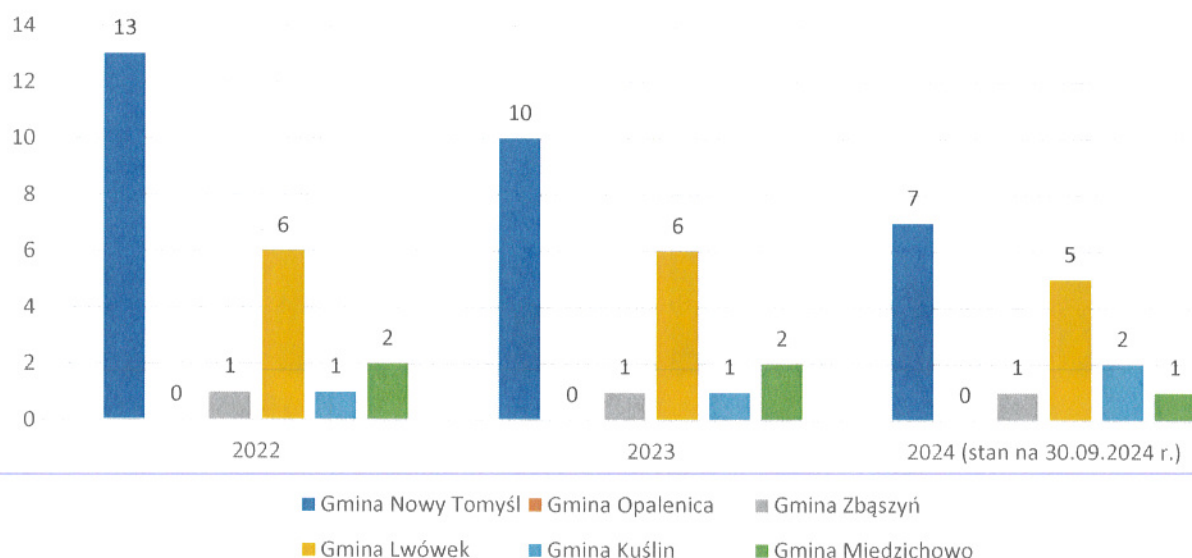

Tabela 4. Liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z podziałem na gminy w latach 2022, 2023 oraz 2024 (stan na 30.09.2024 r.).

Gmina	w latach		
	2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024 r.)
Nowy Tomyśl	13	10	7
Opalenica	0	0	0
Zbąszyń	1	1	1
Lwówek	6	6	5
Kuślin	1	1	2
Miedzichowo	2	2	1
Razem	23	20	16

Analizując powyższą tabelę można uznać, że w 2022 roku znacznie wzrosła liczba osób przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z gminy Nowy Tomyśl. W 2024 roku zauważalny jest spadek liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Wykres 4. Liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z podziałem na gminy w latach 2022, 2023 oraz 2024 (stan na 30.09.2024 r.).

Istotnym elementem pieczy zastępczej jest wsparcie rodzin zastępczych przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

W celu realizacji zadań ustawowych powiat nowotomyski zatrudnia 2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Pod opieką jednego koordynatora można znajdować się 15 rodzin zastępczych. Pomoc koordynatora przyznawana jest na wniosek rodziny zastępczej.

Koordynatorzy swoimi działaniami w roku 2022 objęli 32 rodziny zastępcze, w 2023 było to 36 rodzin zastępczych natomiast według stanu na 30.09.2024 r. pod opieką koordynatora były 33 rodziny zastępcze.

Ww. rodziny wymagały wsparcia i pomocy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W stosunku do rodzin nie objętych wsparciem koordynatora, rodzinę objęto wsparciem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela 5. Liczba rodzin objętych pomocą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej

Rok	Liczba koordynatorów	Liczba rodzin objętych pomocą
2022	2	32
2023	2	36
2024 (stan na 30.09.2024 r.)	2	33

Od stycznia 2024 roku w ramach projektu „Wsparcie deinstytucjonalizacji w podregionie leszczyńskim” w zespole zatrudniony został pedagog na ½ etatu. Pedagog swoim wsparciem objął 15 rodzin zastępczych.

Charakterystyka osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą

Pełnoletni wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą (rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze) zostali objęci pomocą dla osób usamodzielnianych zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z powołaną wyżej ustawą osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło a podstawie orzeczenia sądu przyznaje się pomoc na:

- kontynuowanie nauki;
- samodzielniienie;
- zagospodarowanie.

Ponadto udziela się pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia, a także zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

W ramach projektu finansowanego ze środków Unii Europejskiej pod nazwą: „Wsparcie deinstytucjonalizacji w podregionie leszczyńskim” na lata 2024–2029 dla wychowanków będących w procesie usamodzielnienia przewidziano następujące działania:

- objęcie wsparciem koordynatora usamodzielnienia;
- objęcie wsparciem doradcy zawodowego, terapeuty uzależnień;
- udział w treningu umiejętności społecznych;
- udział w działaniach podnoszących kompetencje i przygotowujących do samodzielnego życia np.: kurs prawa jazdy.

Ponadto w ramach ww. działań rodziny zastępcze/opiekunowie usamodzielnienia biorą udział w spotkaniach z terapeutą uzależnień

Tabela 6. Liczba usamodzielnianych wychowanków pobierających pomoc dla osób usamodzielnianych z podziałem na wychowanków rodzinnych form pieczy zastępczej oraz instytucjonalnych form pieczy zastępczej.

Świadczenia	Piecza zastępcza	w latach		
		2022	2023	2024 (stan na 30.09.2024 r.)
Kontynuacja nauki	Rodzinna	8	6	4
	Instytucjonalna	3	2	3
Usamodzielnienie	Rodzinna	8	3	0
	Instytucjonalna	3	2	0
Zagospodarowanie	Rodzinna	1	4	1
	Instytucjonalna	0	0	0

Analiza danych zebranych od rodzin zastępczych

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Tomyślu zwróciło się do rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych funkcjonujących na terenie powiatu nowotomyskiego z prośbą o wypełnienie ankiety dotyczącej zidentyfikowania faktycznych oczekiwań rodzin zastępczych. Ankieta miała charakter anonimowy.

Na terenie powiatu nowotomyskiego na dzień 30.09.2024 r. funkcjonowały 22 rodziny zastępcze niezawodowe i 3 rodziny zastępcze zawodowe. Do tut. Centrum zwrócono 15 ankiet co stanowi 60% ogółu badanych rodzin.

W przeprowadzonej ankiecie zapytano funkcjonujące rodziny zastępcze o następujące kwestie:

Co sprawi, że zdecydują się na przyjęcie większej ilości dzieci jako rodzina zastępcza zawodowa/prowadzący rodzinny dom dziecka. Poproszono rodziny o zaznaczenie właściwych odpowiedzi i uzupełnienie danych w takich obszarach jak:

- wsparcie specjalistów;
- możliwość remontu/ów mieszkania/domu;
- możliwość zakupu wyposażenia dla dzieci;
- zatrudnianie osób do pomocy w opiece i wychowaniu;
- częstsze uruchamianie świadczeń o charakterze fakultatywnym (np.: dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania, świadczenie na pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki, środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego);
- dodatkowe usługi np. opieka wytchnieniowa dla rodziców zastępczych z dziećmi z niepełnosprawnością;
- usługi wsparcia zdrowia psychicznego;
- możliwość udziału w szkoleniach;
- możliwość zamieszkania w mieszkaniu z zasobów powiatu.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że 7 rodzin zastępczych chciałoby dodatkowego wsparcia specjalistów takich jak: psycholog, psychiatra, neurolog, okulista.

6 rodzin zastępczych oczekuje dodatkowego zatrudnienia osoby do pomocy w opiece nad dziećmi i pracach gospodarskich.

5 rodzin wskazało na częstsze uruchamianie świadczeń o charakterze fakultatywnym (np.: dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania, świadczenie na pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki, środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego).

4 rodziny wskazały na dodatkowe usługi np. opieka wytchnieniowa dla rodziców zastępczych z dziećmi z niepełnosprawnością oraz na możliwość udziału w szkoleniach.

3 rodziny wskazały na usługi wsparcia zdrowia psychicznego.

2 rodziny wskazały na możliwość zakupu wyposażenia dla dzieci oraz możliwość zamieszkania w mieszkaniu z zasobów powiatu.

Zapytano również rodziny zastępcza jaka byłaby dla Pani/Pana satysfakcjonująca kwota wynagrodzenia w przypadku przekształcenia w rodzinę zastępczą zawodową/prowadzących rodzinny dom dziecka.

Na pytanie odpowiedziało 7 rodzin zastępczych, podając następujące kwoty: 6500 zł, 10.000 zł, średnia krajowa, 10.000 zł netto, 4.000 zł, 5.000 zł brutto, 10.000 zł.

Osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą zapytano również, co powoduje, że nie podejmą się przyjęcia większej ilości dzieci do swojej rodziny zastępczej/przekształcenia się w zawodową formę zastępczą. Na pytanie odpowiedziało 13 rodzin zastępczych co stanowi 87% z 15 badanych ankiet. W ankiecie znajdują się następujące odpowiedzi: „brak możliwości lokalowych, mały metraż mieszkania”, „wychowujemy dzieci po zmarłej siostrze i nie podejmujemy się wychowania obcych dzieci”, „brak warunków mieszkaniowych”, „zbyt małe mieszkanie, brak domu i podwórka, aby dzieci mogły się bawić, aby miały przestrzeń do ruchu, gdyż dzieci tego potrzebują”, „wychowuje siostrzenicę

w rodzinie zastępczej i chce na tym poprzestać”, „jestem rodziną zastępczą dla mojej siostrzenicy i chyba bałabym się wziąć pod opiekę innego dziecka. Dzieci mają różne historie i nie wiem czy sprostałabym takiemu wyzwaniu”, „wiek rodziców zastępczych, brak osoby do pomocy, brak specjalistów dla dzieci (dostępności do specjalistów)”, „praca, mało miejsca w mieszkaniu”.

Większość rodzin biorących udział w ankiecie mimo podania argumentów, które przemówiłyby za przyjęciem większej liczby dzieci nie deklaruje przyjęcia kolejnych dzieci.

Analiza SWOT obszaru wsparcia rodziny i pieczy zastępczej

W poniższej rozbudowanej tabeli przedstawiono wyniki analizy SWOT systemu pieczy zastępczej funkcjonującej w powiecie nowotomyskim.

SWOT jest techniką analityczną polegającą w najprostszej wersji na posegregowaniu posiadanych informacji w danym obszarze na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

S – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę w analizowanym obszarze;

W – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę w analizowanym obszarze;

O – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany w analizowanym obszarze;

T – zagrożenia: wszystko to, co stwarza w danym obszarze niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Zestawienie wspomnianych grup czynników ułatwia planowanie działań w danym obszarze, w tym wskazuje obszary problemowe, które w pierwszej kolejności powinny stać się przedmiotem interwencji.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– wykwalifikowana kadra PCPR; zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej; – dostęp do specjalistów dla rodzin zastępczych (radca prawny, pedagog, pracownik socjalny); – świadczenia fakultatywne i obowiązkowe przyznawane według potrzeb rodzinom zastępczym; – funkcjonowanie 3 rodzin zastępczych zawodowych; – dobre wynagrodzenie dla rodzin zastępczych zawodowych; – wysokie wynagrodzenie dla rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i prowadzących rodzinny dom dziecka; – organizowanie szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych; – organizowanie superwizji dla rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych (w ramach projektu Unijnego); – organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (2 własne autorskie programy szkolenia zatwierdzone decyzją MRiPS);	– niewystarczająca liczba kandydatów chętnych do tworzenia rodzinnych form pieczy zastępczej w tym rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i do prowadzenia rodzinnego domu dziecka; – duża liczba dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych związana z bezradnością opiekunów-wychowawców; – niewystarczający poziom wymiany informacji i doświadczeń oraz wypracowania wspólnych działań przez instytucje pracujące na rzecz rodziny i dziecka; – brak chętnych wolontariuszy do pomocy w rodzinach zastępczych; – brak rodzin pomocowych; – mała liczba uczestników grupy wsparcia; – niewystarczająca liczba specjalistów psychiatrii dziecięcej; – brak mieszkań dla usamodzielniających się wychowanków oraz niski poziom wykształcenia wychowanków i brak chęci do podnoszenia swoich kwalifikacji; – opór przed szukaniem pomocy i korzystaniem z poradnictwa specjalistycznego;

– promowanie idei rodzicielstwa zastępczego i stała współpraca z lokalnymi mediami; – udzielanie wsparcia i pomocy pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej; – efektywna współpraca z sądami, policją, Wielkopolskim Ośrodkiem Adopcyjnym, Ośrodkami Pomocy Społecznej, pedagogami, psychologami szkolnymi; – mieszkanie treningowe PCPR dla wychowanków pieczy zastępczej; – organizowanie szkoleń i superwizji dla kadry pomocy społecznej; – organizowanie szkoleń dla rodziców dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	– brak współpracy rodziców w zakresie powrotu dziecka pod ich opiekę; – brak psychologa w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej; – długotrwałe postępowanie w sprawach związanych z uregulowaniem sytuacji prawnej dziecka; – ograniczony zakres współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Nowym Tomyślu; – zbyt mała liczba asystentów rodzin w gminach; – brak rodzin wspierających i placówek wsparcia dziennego.
SZANSE	ZAGROŻENIA
– stałe szkolenie i doskonalenie kadry PCPR; – działania promujące rodzinną pieczę zastępczą pozwalające pozyskać nowych kandydatów na rodziny zastępcze; – pozyskanie środków finansowych ze środków zewnętrznych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego; – konieczność wypracowania zasad współpracy pomiędzy instytucjami; – uwrażliwienie instytucji oświatowych na rolę i zadania rodzin zastępczych; – praca z rodziną biologiczną podejmowana we współpracy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny; – promowanie wartości rodzinnych; – podwyższenie wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych; – realizacja programu dotyczącego wielkopolskiego modelu usamodzielnienia.	– zbyt mała liczba kandydatów do utworzenia rodziny zastępczej, w szczególności rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, rodzinnych domów dziecka; – pojawiające się problemy opiekuńczo-wychowawcze i wzrastający wskaźnik demoralizacji dzieci i młodzieży; – wypalenie zawodowe rodzin zastępczych zawodowych; – brak pożądanых zmian w rodzinie mających na celu powrót dziecka do rodziców; – trudności we współpracy z innymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny; – powrót usamodzielniających się wychowanków, którzy opuszczają pieczę zastępczą do dysfunkcyjnych środowisk rodzinnych; – przedstawianie w złym świetle rodzin zastępczych przez media ogólnopolskie; – nowe uzależnienia.

Wnioski z analizy

Powiat nowotomyski dysponuje obecnie pieczą zastępczą, obejmującą takie zasoby jak: rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze niezawodowe, rodziny zastępcze zawodowe.

Na podstawie wcześniej poczynionych spostrzeżeń, należy ocenić, że mamy do czynienia z kryzysem systemu rodzinnej pieczy zastępczej. Brakuje zawodowych rodzin zastępczych, gotowych do przyjęcia do swego domu dzieci potrzebujących czasowej opieki. W tym zaznacza się brak rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.

Wśród istniejących rodzin nie ma chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Dwie rodziny zawodowe, w tym rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego zrezygnowały w 2024 roku z pełnienia funkcji (z powodu wieku emerytalnego). Dwie rodziny zawodowe

wskazują na nieadekwatny poziom wynagrodzeń w stosunku do odpowiedzialności jaka na nich spoczywa, trudności, z jakimi się zmagają, czasu pracy i wysiłku wkładanego w opiekę nad dziećmi i zapewnienie im warunków do wszechstronnego rozwoju.

Niedobory w kadrze (psychologów, psychiatrów) i zbyt długie oczekiwanie w kolejkach do specjalistów ogranicza szybkie wsparcie i kompleksową diagnozę dzieci i w dalszej kolejności stałą terapię dzieci.

Kolejny aspekt to przedłużające się postępowania sądowe powodujące niepewność, tak dla rodzin zastępczych, jak i dzieci. Zdarzają się sytuacje, że po kilkunastu miesiącach pobytu w rodzinie zastępczej i nawiązaniu więzi (zwłaszcza w przypadku najmłodszych dzieci), na mocy postanowienia sądu dzieci zmieniają miejsce pobytu, co jest dla nich kolejnym traumatycznym przeżyciem.

Priorytetem na najbliższe lata jest podnoszenie poziomu funkcjonowania pieczy zastępczej – jest to zgodne z zadaniami określonymi w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej

Cele i kierunki działania

Głównym celem realizacji 3-letniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie nowotomyskim na lata 2025-2027 jest zapewnienie dzieciom przebywającym poza rodziną naturalną, właściwej opieki i wychowania. Rozwój i wspieranie rodzinnych form pieczy zastępczej a także zorganizowanie efektywnego systemu wsparcia nad dzieckiem i rodziną mające na celu wypracowanie skutecznych rozwiązań w tym obszarze.

Cel główny został wzbogacony o cele szczegółowe zawierające w swojej treści pomoc w usamodzielnianiu wychowanków rodzin zastępczych, wsparcie istniejących form pieczy zastępczej, wsparcie dla biologicznych rodzin dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

Cele szczegółowe:

1. Promowanie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej.
2. Wspieranie istniejących rodzin zastępczych.
3. Wsparcie wychowanków pieczy zastępczej.
4. Wsparcie wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia.
5. Wspieranie rodzin dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej i współdziałanie podmiotów działających na rzecz rodziny i dziecka.

Cel szczegółowy nr 1 - Promowanie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej

Działania	Wskaźnik	Termin realizacji
Pozyskanie kandydatów na rodziny zastępcze/ prowadzących rodzinne domy dziecka	Liczba wydanych zaświadczeń o wstępnej kwalifikacji	2025-2027
Prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, rodziny zastępczej zawodowej oraz	Liczba osób, które ukończyły szkolenie i uzyskały zaświadczenie kwalifikacyjne	2025-2027

prowadzących rodzinny dom dziecka		
Promowanie rodzinnych form pieczy zastępczej - kampanie informacyjne promujące idee rodzicielstwa zastępczego, zwiększenie świadomości społecznej w zakresie pieczy zastępczej poprzez konkursy/festyny skierowane do społeczności lokalnej	Liczba prowadzonych kampanii oraz działań zwiększających świadomość społeczną	2025-2027

Cel szczegółowy nr 2 - Wsparcie istniejących rodzin zastępczych.

Działania	Wskaźnik	Termin realizacji
Zapewnienie rodzinom zastępczym wsparcia ze strony koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora	2025-2027
Organizowanie spotkań szkoleniowo- integracyjnych	Liczba spotkań Liczba szkoleń	2025-2027
Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych oraz zapewnienie specjalistów na ww. spotkaniach	Liczba spotkań grupy wsparcia	Na bieżąco w terminach dostosowanych do potrzeb rodzin zastępczych
Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa i terapii psychologicznej oraz psychoterapii dla rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych (superwizji)	Liczba osób objętych wsparciem Liczba superwizji	Zgodnie z potrzebami
Poradnictwo specjalistyczne (radca prawny, pracownik socjalny, mediator)	Liczba udzielonych porad Liczba przeprowadzonych mediacji	Zgodnie z potrzebami
Organizowanie opieki nad dzieckiem w rodzinach pomocowych	Liczba rodzin pomocowych	Zgodnie z potrzebami
Organizowanie dla rodzin zastępczych wsparcia wolontariuszy	Liczba rodzin korzystających z pomocy wolontariuszy	Zgodnie z potrzebami
Udzielanie świadczeń finansowych (na pokrycie utrzymania dziecka)	Kwota udzielonych świadczeń	2025-2027

Udzielanie wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych/ prowadzących rodzinne domy dziecka	Kwota wynagrodzeń	2025-2027
Przyznawanie rodzinom osób do pomocy w opiece nad dziećmi i pracach gospodarskich	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia osób do pomocy	Zgodnie z potrzebami

Cel szczegółowy nr 3 - Wsparcie wychowanków pieczy zastępczej.

Działania	Wskaźnik	Termin realizacji
Objęcie dzieci specjalistyczną diagnozą (FASAD)	Liczba wydanych diagnoz	2025-2027
Zapewnienie wychowankom rodzinnych form opieki zastępczej specjalistycznego wsparcia	Liczba dzieci korzystających ze specjalistycznego wsparcia	Zgodnie z potrzebami
Uregulowanie sytuacji prawnej dzieci	Liczba uregulowanych sytuacji prawnych	2025-2027
Występowanie z powództwem o alimenty	Liczba powództwa	2025-2027
Przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia	Liczba osób objętych wsparciem koordynatora usamodzielnienia	2025-2027

Cel szczegółowy nr 4 - Wsparcie wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia.

Działania	Wskaźnik	Termin realizacji
Przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia (wyznaczenie opiekuna usamodzielnienia; opracowanie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia)	Liczba wyznaczonych opiekunów usamodzielnienia oraz liczba opracowania Indywidualnych Programów Usamodzielnienia	2025-2027
Wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba udzielonego wsparcia	2025-2027
Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie	Liczba wypłaconych świadczeń	2025-2027
Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym poprzez zapewnienie poradnictwa prawnego,	Liczba udzielonych porad	Zgodnie z potrzebami

psychologicznego, pedagogicznego		
Pomoc usamodzielnianym wychowankom w pozyskaniu mieszkania z zasobów gminy	Liczba złożonych wniosków o przydział mieszkania Liczba wychowanków, którzy pozyskali mieszkanie	Zgodnie z potrzebami
Zorganizowanie spotkania szkoleniowo informacyjnego dotyczącego wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia oraz realizacji IPU	Liczba uczestników spotkania	
Wsparcie usamodzielnianych wychowanków poprzez wydanie skierowania do mieszkania treningowego	Liczba wychowanków kierowanych do mieszkania treningowego	Zgodnie z potrzebami
Udział wychowanków w projekcie unijnym „Wsparcie deinstytucjonalizacji w podregionie leszczyńskim”	Liczba wychowanków	2025-2027

Cel szczegółowy nr 5 - Wspieranie rodzin dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej i współdziałanie podmiotów działających na rzecz rodziny i dziecka.

Zadanie	Forma działania	Termin realizacji
Pomoc w przywróceniu równowagi rodzinie poprzez realizację planów pomocy dziecku, organizowanie spotkań warsztatowych podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze, indywidualne rozmowy z rodzinami mające na celu wsparcie specjalistyczne	Liczba opracowanych planów pomocy dziecku i aneksów Liczba spotkań warsztatowych Liczba uczestników rozmów	2025-2027
Umożliwienie realizacji kontaktów rodziców z dziećmi (w specjalnie przeznaczonym pokoju do spotkań rodziców z dziećmi)	Liczba spotkań	2025-2027
Współpraca wszystkich podmiotów działających na rzecz rodziny i dziecka zakładająca stałą wymianę wiedzy i kompleksowe działania	Liczba spotkań przedstawicieli instytucji działających na rzecz rodziny i dziecka Liczba posiedzeń zespołów dotyczących ocen sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	2025-2027

Plan ograniczania umieszczeń w instytucjonalnej pieczy zastępczej

W powiecie nowotomyskim nie funkcjonuje placówka opiekuńczo-wychowawcza.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że obecnie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie całej Polski przebywa 16 wychowanków z powiatu nowotomyskiego. Z czego 14 wychowanków w wieku od 8 do 18 lat. W skali poprzednich lat uwidacznia się tendencja spadkowa liczby dzieci w placówkach.

Plan ograniczania liczby dzieci kierowanych do instytucjonalnej pieczy zastępczej na lata 2025-2027 zakłada realizowanie poniższych działań:

1. Dążenie do umieszczania i przebywania małoletnich w zastępczej pieczy instytucjonalnej tylko w uzasadnionych przypadkach, z uwzględnieniem wieku tych dzieci, tj. powyżej 10 roku życia.
2. Działania w kierunku deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej (w szczególności: wzrost wynagrodzeń w rodzinnej pieczy zastępczej, poprawę uwarunkowań dla procesów tworzenia nowych rodzinnych form pieczy zastępczej, propagowanie opieki wytnieniowej dla opiekunów zastępczych, zapobieganie kryzysom w rodzinach zastępczych).

Limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2025-2027

W myśl art. 180 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zadaniem własnym powiatu jest wskazanie w opracowywanym programie corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ww. ustawy z niezawodową rodziną zastępczą spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Wskazane poniżej limity rodzin zastępczych dotyczą prognozowanej liczby umów, w tym także umowy zawierane z funkcjonującymi rodzinami zastępczymi niezawodowym i spełniającymi ustawowe warunki do pełnienia roli rodziny zastępczej zawodowej.

Limit rodzin zastępczych zawodowych

Lp.	Rok	Liczba rodzin w poszczególnych latach
1.	2025	5
2.	2026	6
3.	2027	7

Adresaci programu

Niniejszy 3-letni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025-2027 adresowany jest w szczególności do:

1. rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie nowotomyskim;
2. wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej;
3. usamodzielnianych wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej;
4. kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej i prowadzących rodzinny dom dziecka;
5. rodzin pomocowych;
6. osób zatrudnionych w rodzinach zastępczych zawodowych jako osoby do pomocy w opiece nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Źródła finansowania programu

Źródłem finansowania zadań powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2025-2027 są środki finansowe:

1. z budżetu powiatu nowotomyskiego;
2. z budżetów samorządów gminnych;
3. dotacje celowe z budżetu państwa;
4. środki finansowe pozyskane z samorządu województwa;
5. środki pozyskane ze środków Unii Europejskiej;
6. inne źródła zewnętrzne.

Zakładane rezultaty realizacji programu

1. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości rodziny, poprzez działania promujące wartości rodzinne.
2. Zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych w tym rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.
3. Zwiększenie liczby rodzinnych domów dziecka.
4. Zapewnienie opieki dzieciom poniżej 10 roku życia wyłącznie w rodzinnych formach pieczy zastępczej.
5. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
6. Wsparcie rodzin zastępczych poprzez organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje i umiejętności wychowawcze, poprzez prowadzenie grup wsparcia oraz dostęp do specjalistycznej pomocy.
7. Zapewnianie istniejącym rodzinom zastępczym przysługujących świadczeń.
8. Zwiększenie liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej.
9. Zaktywizowanie osób usamodzielnianych do uczestnictwa w życiu społecznym oraz zmotywowanie do kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.
10. Zapewnienie dalszej kompleksowej pomocy i wsparcia osobom usamodzielnianym w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe.
11. Kontynuowanie zatrudnienia koordynatorów w liczbie stosownej do przepisów prawa i potrzeb.
12. Zatrudnienie psychologa w celu udzielania wsparcia wychowankom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej oraz rodzinom zastępczym.

Zagrożenia dla realizacji działań ujętych w programie

1. Niewystarczająca ilość środków finansowych przeznaczonych na rozwój pieczy zastępczej.
2. Niewystarczająca liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej pełniących funkcję pogotowia oraz na prowadzących rodzinne domy dziecka.
3. W większości przypadków brak współpracy ze strony rodziców w celu powrotu dziecka pod ich opiekę.
4. Długotrwałe procesy regulowania sytuacji prawnej.
5. Trudności we współpracy z instytucjami zaangażowanymi w pomoc dziecku i rodzinie.
6. Utrudniony dostęp do specjalistów, długie okresy oczekiwania na wizyty.
7. Niewystarczająca współpraca usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej.
8. Brak mieszkań z zasobów gmin dla usamodzielniających się wychowanków.

9. Niewystarczające kompetencje i zdolności części rodzin i wynikająca z tego postawa wyręczenia przez instytucje w realizacji podstawowych zadań nałożonych na rodziny zastępcze.

Monitoring i ewaluacja programu

Koordynatorem 3-letniego Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie nowotomyskim na lata 2025-2027 jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Tomyślu.

Monitoring programu będzie odbywał się na podstawie sporządzonej sprawozdawczości z wykonywania zadań oraz analizy zbieranych informacji w zakresie kierunków działań ujętych w programie. Zebrane dane umożliwią ocenę założeń niniejszego Programu oraz dalsze jego planowanie i realizację. Analiza umożliwi sprawdzenie skuteczności i efektywności zdefiniowanych celów. Natomiast ewaluacja jako proces badawczy, w którym analiza oraz wnioski powinny finalnie prowadzić do uformowania rekomendacji rozumianych jako konkretne rozwiązania na przyszłość.

Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu Nowotomyskiego, Zarządowi Powiatu Nowotomyskiego w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Tomyślu.

3-letni Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2027 jest dokumentem elastycznym i otwartym, co umożliwia jego modyfikację w zależności od zmieniającej się rzeczywistości, bieżących potrzeb, zmian w przepisach prawnych.

Konsultacje z przedstawicielami gmin

Projekt 3-letniego Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025-2027 przedstawiono podmiotom zaangażowanym w działania na rzecz dziecka i rodziny, co pozwoliło na zbudowanie zaufania i zrozumienia przy realizacji działań wynikających z Programu.

Zachowano zasadę partnerstwa wyrażającą się w przyznaniu równego prawa do zaprezentowania opinii dotyczących celów i działań określonych w projekcie Programu.

Celem przeprowadzonych konsultacji było zebranie opinii na temat projektu Programu.

Do projektu nie wniesiono uwag.

Zakończenie

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej dla powiatu nowotomyskiego na lata 2025-2027 wyznacza kierunki działań, zmierzające do wzmocnienia systemu pieczy zastępczej. Zakłada on kontynuację działań uznanych za potrzebne i wartościowe. W dalszym ciągu uwidacznia on również, że forma opieki zastępczej powinna respektować prawo dziecka do stabilnego środowiska wychowawczego, do utrzymania osobistych kontaktów z rodziną, w tym powrotu do rodziny naturalnej. Dziecku, które musi znaleźć się poza rodziną biologiczną należy stworzyć dogodne warunki najbardziej zbliżone do rodzinnych, niezależnie na jak długo trafia do innych form opieki zastępczej.

Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Tomyślu od wielu lat koncentrują się na realizowaniu różnorodnych działań skierowanych przede wszystkim na pomoc dziecku.

W oparciu o wieloletnie doświadczenia PCPR Program kładzie nacisk na rozwój współpracy między lokalnymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, na skuteczną pracę rodzin zastępczych z dziećmi oraz wspieranie rodzin zastępczych w prawidłowym wypełnianiu swoich zadań.

Realizacja Programu wymaga zaangażowania i dużej odpowiedzialności ze strony wielu instytucji: samorządów, władz lokalnych, sądów, PCPR, gmin i ośrodków pomocy społecznej działających na terenie powiatu. Tylko przy pełnej współpracy ww. podmiotów realizacja Programu może być pełna i efektywna.